

Vergaderjaar 2017–2018

34 950 XII

Jaarverslag en slotwet Ministerie van Infrastructuur en Milieu 2017

Nr. 4

MEMORIE VAN TOELICHTING

A. ARTIKELGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL

Wetsartikelen 1 en 2

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 2.3, eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016 afzonderlijk bij wet vastgesteld en ook gewijzigd.

Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2017 wijzigingen aan te brengen in:

1. de departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu;
  2. de begrotingsstaat inzake de agentschappen van dit ministerie.
- De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht.

De Minister van Infrastructuur en Waterstaat,
mede namens de Minister van Economische Zaken en Klimaat en de
Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
C. van Nieuwenhuizen Wijbenga

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1.	Leeswijzer	2
2.	Het beleid	4
2.1	Overzicht belangrijkste uitgaven- en ontvangsten mutaties	4
2.2	De beleidsartikelen	6
2.3	De niet-beleidsartikelen	19

1. Leeswijzer

Algemeen

In het constituerend beraad van 26 oktober 2017 zijn de portefeuilles van het beëdigde kabinet vastgesteld en heeft er een departementale herindeling plaatsgevonden. In de onderstaande tabel wordt aangegeven hoe de portefeuilleverdeling en verantwoordelijkheid in 2017 vanaf dat moment verdeeld waren voor de begrotingsartikelen en -onderdelen van de begroting van HXII. Tevens is de naamgeving van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu gewijzigd naar het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (Stcrt 2017, 62720). De hervervelingen tussen departementen worden niet voor het verslagjaar 2017 doorgevoerd. Daarom wordt voor de Slotwet 2017 de naam Infrastructuur en Milieu aangehouden en staan ook de overgeheveldde onderwerpen nog in deze Slotwet.

Verantwoordelijkheidsverdeling Ministers

Artikel (onderdeel)	Omschrijving	Beleidsverantwoordelijke Ministers	Opmerking
Beleidsartikelen			
11	Integraal Waterbeleid	Minister van leW	
13.01	Ruimtelijk Instrumentarium	Minister van BZK	
13.02	Geo-informatie	Minister van BZK	
13.03	Gebiedsontwikkeling	Minister van BZK	
13.04	Ruimtegebruik bodem	Minister van lenW	Deel Structuurvisies naar BZK
13.05	Eenvoudig Beter	Minister van BZK	
14	Wegen en Verkeersveiligheid	Minister van lenW	
16	Openbaar Vervoer en Spoor	Minister van lenW	
17	Luchtvaart	Minister van lenW	
18	Scheepvaart en Havens	Minister van lenW	
19	Klimaat	Minister van EZK/lenW	
19.01	Tegengaan Klimaatverandering	Minister van EZK	
19.02	Internationaal beleid, Coördinatie en Samenwerking	Minister van lenW	Deel Klimaat naar EZK
20	Lucht en Geluid	Minister van lenW	
21	Duurzaamheid	Minister van lenW	
22	Omgevingsveiligheid en milieurisico's	Minister van lenW	
23	Meteorologie, seismologie en aardobservatie	Minister van lenW	
24	Handhaving en Toezicht	Minister van lenW	
25	Brede Doeluitkering	Minister van lenW	
26	Bijdrage Investeringsfondsen ¹		
Niet-beleidsartikelen			
97	Algemeen Departement	Minister van lenW	

Artikel (onderdeel)	Omschrijving	Beleidsverantwoordelijke Ministers	Opmerking
98	Apparaatsuitgaven kerndepartement	Minister van IenW	
99	Nominaal en Onvoorzien	Minister van IenW	

¹ De beleidsverantwoordelijke Minister op het Infrastructuurfonds en het Deltafonds wordt toegelicht in de Slotwet van respectievelijk het Infrastructuurfonds en het Deltafonds.

De opzet en structuur van de onderliggende begroting voor Hoofdstuk XII is gebaseerd op de Rijksbegrotingsvoorschriften van het Ministerie van Financiën. In de Rijksbegrotingsvoorschriften zijn onderstaande uniforme ondergrenzen opgenomen, welke worden gehanteerd bij het toelichten van begrotingsmutaties op het niveau van artikelonderdeel.

Omvang begrotingsartikel (stand ontwerp-begroting) in € miljoen	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen)	Technische mutaties (ondergrens in € miljoen)
< 50	1	2
=> 50 en < 200	2	4
=> 200 < 1000	5	10
=> 1000	10	20

Opbouw

Dit wetsvoorstel kent een opbouw waarbij afhankelijk van de informatievraag- en behoefte verder kan worden ingezoomd. Deze verdiepingsslag is als volgt opgebouwd.

1. In de begroting(wet)staten zijn de wijzigingen op de begrotingsstaten van het jaar 2017 voor de departementale begroting van Infrastructuur en Milieu (XII) en inzake de agentschappen opgenomen. Deze dient ter autorisatie van de mutaties die op artikelniveau in de verplichtingen-, uitgaven- en ontvangstenramingen worden voorgesteld bij deze Slotwet.
2. In het overzicht in paragraaf 2.1 zijn de belangrijkste uitgaven- en ontvangstenmutaties opgenomen, die op hoofdlijnen inzicht verstrekt in de belangrijkste budgettaire voorstellen die leiden tot wijziging van de begroting. Hiermee kan snel een indruk worden verkregen van de inhoud van dit wetsvoorstel.
3. In de artikelgewijze toelichting (paragraaf 2.2 beleidsartikelen en paragraaf 2.3 niet-beleidsartikelen) zijn in de tabellen budgettaire gevolgen van beleid de mutaties in de Tweede suppletore begroting uitgesplitst in miljoenennota- en najaarsnotamutaties. De miljoenennotamutaties zijn reeds in de, aan uw Kamer voorgelegde, Ontwerpbegroting 2018 (Kamerstukken II, 2017–2018, 34 775 XII, nr. 1) toegelicht. De begrotingsmutaties van de najaarsnota worden toegelicht op basis van bovengenoemde staffel en/of beleidsmatig relevant. De gepresenteerde budgetflexibiliteit (juridisch verplicht) bij Slotwet is de stand per 31 oktober 2017.
4. In de paragraaf agentschappen (zie paragraaf 2.4) staan de aanpassingen in de exploitatie- en kasstroomoverzichten van de agentschappen, waarbij sprake is van cumulatieve mutaties (in totaal) groter dan 5% van de oorspronkelijk vastgestelde begroting of cumulatieve mutaties (in totaal) groter dan € 20 miljoen ten opzichte van de oorspronkelijk vastgestelde begroting.

2. Het beleid

2.1 Overzicht belangrijkste uitgaven- en ontvangstenmutaties

Suppletoire mutaties 2017 (Slotwet) (in € mln.)

	Artikel	Uitgaven	Ontvangsten
Stand ontwerpbegroting		7.994,4	246,8
Stand vastgestelde begroting 2017		7.994,4	246,8
Stand 1e suppletoire begroting 2017		7.871,8	276,0
Stand 2e suppletoire begroting 2016		7.301,8	218,0
– Belangrijkste mutaties Slotwet 2017			
Kader relevante mutaties			
1.	Partners voor Water (HGIS)	11	– 2,3
2.	Icoon Afsluitdijk	11	– 2,0
3.	Veiligheidssloopzones	17	– 2,7
4.	Zeehavens CN	18	– 1,2
5.	Bijdragen HGIS	19	– 1,8
6.	Bijstelling ETS-ontvangsten	19	30,7
7.	NaNoreg	22	– 1,4
8.	Regeringsvliegtuig	97	– 1,6
9.	Apparaat	98	– 9,3
10.	Thermphos	99	– 27,7
	Diversen	div.	– 8,9
Realisatie 2017		7.244,9	243,2

Toelichting

1. Partners voor Water (HGIS)

Dit betreft een teruggave van circa € 0,6 miljoen. Het betreft het programma Partners voor Water 3, dat in uitvoering was bij de RVO en in 2017 formeel is afgesloten.

Daarnaast heeft de RVO circa € 1,7 miljoen aan gemaakte kosten op het subsidieprogramma Partners voor Water 2016–2020 niet in 2017 gefactureerd. Deze zullen naar verwachting begin 2018 worden gefactureerd.

2. Icoon Afsluitdijk

Voor het project de Icoon Afsluitdijk zou in 2017 een bijdrage van de regionale partijen worden ontvangen (€ 2 miljoen) voor de kosten van het versterken van de iconowaarde van de Afsluitdijk. Deze is echter niet meer ontvangen en wordt nu in 2018 verwacht.

3. Veiligheidssloopzones

De lagere uitgaven worden voornamelijk veroorzaakt doordat minder woningen in de veiligheidssloopzone zijn aangekocht dan geraamd (€ 2,7 miljoen).

4. Zeehavens Caribisch Nederland

De lagere kasrealisatie (€ 1,2 miljoen) komt voornamelijk door het temporiseren van reguliere opdrachten ten behoeve van de noodhulp aan het Caribisch gebied als gevolg van orkaan Irma.

De gemaakte uitgaven in 2017 voor genoemde noodhulp zijn uiteindelijk gedekt uit het Noodfonds Caribisch Nederland van Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

5. Bijdragen HGIS

Dit betreft met name lagere uitgaven in het kader van HGIS omdat in 2017 minder opdrachten zijn verstrekt dan aanvankelijk voorzien en op de wel verstrekte opdrachten zijn minder facturen ontvangen dan geraamd waardoor budget pas volgend jaar nodig is. Daarnaast betreft dit ook lagere realisatie m.b.t. de Wereldbank gelden. In 2017 is besloten om de herbesteding van de via de Wereldbank terugontvangen vrijgevallen CDM-middelen van € 1,5 miljoen later te laten plaatsvinden.

6. ETS-ontvangsten

De emissie veilingopbrengsten in het kader van het Emission Trade System (ETS) zijn € 30,7 miljoen hoger uitgevallen dan geraamd. Dit is het gevolg van het feit dat er 1) meer rechten zijn geveild en 2) de rechten gemiddeld genomen tegen een hogere prijs zijn geveild. De daadwerkelijke (gemiddelde) prijs was € 5,75.

7. NaNoreg

Voor de uitvoering van de EU-programma's Prosafe en NaNoReg ontvangt het Ministerie van IenM een bijdrage van de Europese Commissie. Met deze bijdrage worden de kosten die het RIVM maakt voor de uitvoering van beide programma's gefinancierd. De bijdrage is in 2017 geraamd voor € 2,1 miljoen. De Europese Commissie keert de bijdrage echter niet meer in 2017, maar pas in 2018 uit. Dit leidt tot een tekort op het ontvangstenbudget op artikel 22. Hierdoor vindt tevens de uitbetaling aan het RIVM volgend jaar plaats.

8. Regeringsvliegtuig

In de brief (Kamerstukken II 2015–2016 33 400, nr. 79) van 8 juli 2016 is de Tweede Kamer geïnformeerd over de aanschaf van een vervangend Regeringsvliegtuig. Bij Voorjaarsnota 2017 is € 90 miljoen toegevoegd aan de begroting van IenM voor de vervanging van het Regeringsvliegtuig in 2017. Het koopcontract voor de levering van het nieuwe regeringsvliegtuig is getekend en het oude regeringsvliegtuig is verkocht. Een deel van de betaling vindt niet meer in 2017 plaats waardoor deze middelen doorschuiven naar volgend jaar.

9. Lagere uitgaven apparaat

Het overschot op artikel 98 is voornamelijk het gevolg van lagere uitgaven voor externe inhuur en vanwege lagere ICT uitgaven.

10. Thermphos

Bij de augustusbesluitvorming is besloten tot een reservering voor de complexe sanering van het Zeeuwse industrieterrein Thermphos van € 27,7 miljoen op de begroting Hoofdstuk XII in het jaar 2017 (TK 29 826 nr. 90). Deze reservering is bij Miljoenennota 2018 toegevoegd aan artikel 99 Nominaal en Onvoorzien. Uiteindelijk is deze reservering niet meer in 2017 tot uitputting gekomen.

2.2 De beleidsartikelen

Artikel 11 Integraal Waterbeleid

Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2017 (Bedragen x € 1.000)

11	Integraal waterbeleid	Stand ontwerpbe- groting	Mutaties via NvW en amendement	Mutaties 1 ^e supplettoire begroting	Mutaties 2 ^e supplettoire begroting	Mutaties Slotwet	Realisatie 2017
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)=(1+2+3+4+5)
Verplichtingen		60.825		- 2.619	37.469	- 6.427	89.248
Uitgaven:		56.206	0	- 569	- 1.186	- 3.750	50.701
<i>Waarvan juridisch verplicht:</i>		<i>95%</i>					
11.01 Algemeen waterbeleid		44.543	0	- 1.885	- 1.067	- 3.261	38.330
11.01.01 Opdrachten		14.729	0	- 2.757	- 2.317	- 1.031	8.624
11.01.02 Subsidies		11.361	0	251	243	- 2.310	9.545
- Partners voor Water (HGIS)		11.311	0	230	93	- 2.383	9.251
- Overige subsidies		50	0	21	150	73	294
11.01.03 Bijdrage aan agentschappen		16.453	0	621	2.220	80	19.374
- waarvan bijdrage aan RWS		16.043	0	581	2.170	80	18.874
- waarvan bijdrage aan KNMI		410	0	40	50	0	500
11.01.04 Bijdrage aan medeoverheden		2.000	0	0	- 1.213	0	787
11.02 Waterveiligheid		2.889	0	279	- 3	- 108	3.057
11.02.01 Opdrachten		2.889	0	279	- 3	- 108	3.057
11.03 Grote oppervlaktewateren		2.727	0	50	- 122	- 265	2.390
11.03.01 Opdrachten		2.727	0	50	- 122	- 265	2.390
11.03.05 Bijdrage aan internationale organisaties		0	0	0	0	0	0
11.04 Waterkwaliteit		6.047	0	987	6	- 116	6.924
11.04.01 Opdrachten		3.148	0	1.001	- 205	- 306	3.638
11.04.02 Subsidies		391	0	253	- 208	0	436
11.04.04 Bijdrage aan medeoverheden		741	0	- 391	0	0	350
11.04.05 Bijdrage aan internationale organisaties		1.767	0	124	419	190	2.500
Ontvangsten		3.000	0	43	226	- 2.043	1.226

Verplichtingen

Dit betreft voornamelijk de afboeking van verplichtingen op de door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) uitgevoerde programma's Partners voor Water 3 en synergie Kader Richtlijn Water (KRW). Beide programma's zijn in 2017 afgerond waarna de resterende verplichtingenruimte administratief is afgeboekt.

11.01 Algemeen Waterbeleid

Opdrachten

De lagere realisatie in 2017 wordt grotendeels verklaard door de vertraging bij het project Icoon Afsluitdijk die is ontstaan omdat sommige concepten in de praktijk technisch lastig uitvoerbaar bleken. Na de formele afronding van het project eind 2017 is de financiële afwikkeling doorgeschoven naar 2018 waar de begrote middelen naar verwachting volledig worden gerealiseerd.

Subsidies

Dit betreft een teruggave van circa € 0,6 miljoen. Het betreft het programma Partners voor Water 3, dat in uitvoering was bij de RVO en in 2017 formeel is afgesloten.

Daarnaast heeft de RVO circa € 1,7 miljoen aan gemaakte kosten op het subsidieprogramma Partners voor Water 2016–2020 niet in 2017 gefactureerd. Deze zullen naar verwachting begin 2018 worden gefactureerd.

Artikel 13 Ruimtelijke ontwikkeling

Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2017 (Bedragen x € 1.000)

13	Ruimtelijke ontwikkeling	Stand ontwerpbe-groting	Mutaties via NvW en amendement	Mutaties 1 ^e suppletoire begroting	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Mutaties Slotwet	Realisatie 2017
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)=(1+2+3+4+5)
Verplichtingen		90.220		53.184	- 6.832	24.296	160.868
Uitgaven:		102.337	0	53.232	- 19.108	66	136.527
Waarvan juridisch verplicht:		94%					
13.01	Ruimtelijk instrumentarium	9.081	0	1.494	184	27	10.786
13.01.01	Opdrachten	9.081	0	279	- 156	16	9.220
	– Wabo	1.696	0	- 1.696	0	0	0
	– Architectonisch beleid	2.920	0	- 332	- 267	- 36	2.285
	– Overige opdrachten	4.465	0	2.307	111	52	6.935
13.01.02	Subsidies	0	0	1.215	150	11	1.376
13.01.03	Bijdrage aan agentschappen	0	0	0	0	0	0
	– waarvan bijdrage aan RWS	0	0	0	0	0	0
13.01.04	Bijdrage aan medeoverheden	0	0	0	190	0	190
13.02	Geo-informatie	28.408	0	4.856	- 59	512	33.717
13.02.01	Opdrachten	2.510	0	5.185	- 2.837	471	5.329
13.02.02	Subsidies	690	0	1.000	277	0	1.967
	– Basisregistraties	690	0	1.000	277	0	1.967
13.02.06	Bijdrage aan ZBO's en RWT's	25.208	0	- 1.329	2.501	41	26.421
	– Kadaster	25.208	0	- 1.329	2.501	41	26.421
13.03	Gebiedsontwikkeling	10.993	0	- 1.066	145	- 599	9.473
13.03.01	Opdrachten	2.642	0	1.734	- 2.257	- 823	1.296
13.03.02	Subsidies	60	0	0	0	- 12	48
13.03.03	Bijdrage aan agentschappen	0	0	0	2.402	0	2.402
	– waarvan bijdrage aan RWS	0	0	0	2.402	0	2.402
13.03.04	Bijdrage aan medeoverheden	8.291	0	- 2.800	0	236	5.727
	– Projecten BIRK	4.432	0	- 2.800	1.309	236	3.177
	– Projecten Nota Ruimte	1.309	0	0	- 1.309	0	0
	– Projecten Bestaand Rotterdams Gebied	2.550	0	0	0	0	2.550
13.04	Ruimtegebruik bodem	40.721	0	1.794	- 23.399	- 393	18.723
13.04.01	Opdrachten	5.054	0	1.369	- 464	- 232	5.727
13.04.02	Subsidies	12.000	0	6.204	- 10.708	3	7.499
	– Bedrijvenregeling	10.000	0	681	- 9.296	0	1.385
	– Bodemsanering NS	0	0	0	0	0	0
	– Subsidies Caribisch Nederland	0	0	5.523	- 1.412	3	4.114
	– Overige subsidies	2.000	0	0	0	0	2.000
13.04.03	Bijdrage aan agentschappen	5.846	0	- 464	115	0	5.497
	– waarvan bijdrage aan RWS	5.846	0	- 464	115	0	5.497

13	Ruimtelijke ontwikkeling	Stand ontwerpbe-groting	Mutaties via NvW en amendement	Mutaties 1 ^e suppletoire begroting	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Mutaties Slotwet	Realisatie 2017
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)=(1+2+3+4+5)
13.04.04	Bijdrage aan medeoverheden	17.821	0	- 5.315	- 12.342	- 164	0
	– Meerjarenprogramma Bodem	14.910	0	- 2.548	- 12.198	- 164	0
	– Programma Gebiedsgericht instru-mentarium	2.911	0	- 2.767	- 144	0	0
13.04.07	Bekostiging	0	0	0	0	0	0
	– Uitvoering klimaatadaptie	0	0	0	0	0	0
13.05	Eenvoudig Beter	13.134	0	46.154	4.021	519	63.828
13.05.01	Opdrachten	6.309	0	27.145	4.135	519	38.108
	– Eenvoudig Beter	6.309	0	27.145	4.135	519	38.108
13.05.02	Subsidies	0	0	9.000	0	0	9.000
13.05.03	Bijdrage aan agentschappen	6.825	0	10.009	- 114	0	16.720
	– waarvan bijdrage aan RWS	6.825	0	10.009	- 114	0	16.720
	Ontvangsten	3.824	0	5.000	3.268	156	12.248

Verplichtingen

De hogere realisatie van de verplichtingen komt met name door RWS-activiteiten ten bedrage van € 21,6 miljoen voor het programma ADSO (Aan De Slag met de Omgevingswet). Daarnaast heeft er bij Ruimtegebruik Bodem een verplichtingschuif plaats gevonden van 2018 naar 2017 van in totaal € 2,7 miljoen. Het betreft het aangaan van verplichtingen voor opdrachten in 2018 aan Rijkswaterstaat voor het leveren van capaciteit met kennis en expertise op het gebied van Duurzaam Stortbeheer en Serious Simulation. Ook is er een verplichting aangegaan voor het verlenen van een opdracht aan het Interprovinciaal Overleg (IPO) inzake het Landelijk Grondwater Register.^{1 2}

Artikel 14 Wegen en verkeersveiligheid

Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2017 (Bedragen x € 1.000)

14	Wegen en verkeersveiligheid	Stand ontwerpbe-groting	Mutaties via NvW en amendement	Mutaties 1 ^e suppletoire begroting	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Mutaties Slotwet	Realisatie 2017
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)=(1+2+3+4+5)
	Verplichtingen	31.892		- 291	3.873	- 1.835	33.639
	Uitgaven:	34.406	0	11.215	3.612	- 3.054	46.179
	Waarvan juridisch verplicht:	77%					
14.01	Netwerk	17.587	0	11.565	3.713	- 2.160	30.705
14.01.01	Opdrachten	11.790	0	10.909	3.474	- 2.107	24.066
	– Beter Benutten	6.471	0	11.451	4.569	- 2.385	20.106
	– BOA wegverkeersbeleid	2.165	0	- 912	150	238	1.641
	– Wegverkeersbeleid	1.792	0	1.012	- 1.228	107	1.683

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2017/12/14/voornaamste-budgettaire-mutaties-van-het-ministerie-van-infrastructuur-en-milieu-sinds-de-tweede-suppletoire-begroting-2017>

² <https://www.rijksoverheid.nl/regering/bewindspersonen/cora-van-nieuwenhuizen/documenten/kamerstukken/2018/02/28/voornaamste-budgettaire-mutaties-begrotingen-infrastructuur-en-waterstaat-sinds-de-tweede-suppletoire-begroting-2017>

14	Wegen en verkeersveiligheid	Stand ontwerpbe-groting	Mutaties via NvW en amendement	Mutaties 1 ^e suppletoire begroting	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Mutaties Slotwet	Realisatie 2017
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)=(1+2+3+4+5)
	– Overige opdrachten	1.362	0	– 642	– 17	– 67	636
14.01.02	Subsidies	1.176	0	0	– 46	– 53	1.077
14.01.03	Bijdrage aan agentschappen	4.621	0	656	285	0	5.562
	– waarvan bijdrage aan RWS	4.621	0	656	285	0	5.562
14.02	Veiligheid	16.819	0	– 350	– 101	– 894	15.474
14.02.01	Opdrachten	6.766	0	– 514	– 335	– 666	5.251
14.02.02	Subsidies	8.539	0	– 352	194	– 200	8.181
	– VVN	3.744	0	– 93	55	– 183	3.523
	– SWOV	4.020	0	– 240	99	– 1	3.878
	– Overige subsidies	775	0	– 19	40	– 16	780
14.02.03	Bijdrage aan agentschappen	584	0	0	12	0	596
	– waarvan bijdrage aan RWS	584	0	0	12	0	596
14.02.05	Bijdrage aan internationale organisa-ties	30	0	0	0	0	30
	– Euro NCAP	30	0	0	0	0	30
14.02.06	Bijdrage aan ZBO's en RWT's	900	0	516	28	– 28	1.416
	– CBR	900	0	516	28	– 28	1.416
	Ontvangsten	6.782	0	0	0	– 1.503	5.279

Verplichtingen

De lagere verplichtingen worden o.a. veroorzaakt door vertraging van opdrachten (zoals onderzoek fietsongevallen) of het niet doorgaan van opdrachten in 2017. Daarnaast is de subsidievaststelling Veilig Verkeer Nederland (VVN) verdragd door het opvragen van een nieuwe accountants- verklaring en zijn uitgaven voor de ITS-contracten dit jaar lager uitgevallen vanwege productieproblemen bij leveranciers.

14.01 Netwerk

Opdrachten

De lagere uitgaven bij opdrachten Beter Benutten worden veroorzaakt door vertraging in de productie van een aantal leveranciers met betrekking tot Intelligente Transport Systemen (ITS). De ITS-contracten zijn onderdeel van een publiek private samenwerking waarbij de uitkomsten van testen de financieringsstroom bepalen. Door de vertraging in de productie konden niet alle overeengekomen producten worden geleverd in het vierde kwartaal van 2017.

Ontvangsten

De lagere ontvangsten worden met name veroorzaakt doordat er minder ontvangsten zijn binnengekomen van de Stichting Buisleidingenstraat. Hiertegenover staan € 0,5 miljoen aan extra ontvangsten vanuit de bestuurlijke boetes.

Artikel 16 Openbaar Vervoer en Spoor

Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2017 (Bedragen x € 1.000)

16	Openbaar vervoer en Spoor	Stand ontwerpbe- groting	Mutaties via NvW en amendement	Mutaties 1 ^e supplettoire begroting	Mutaties 2 ^e supplettoire begroting	Mutaties Slotwet	Realisatie 2017
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)=(1+2+3+4+5)
Verplichtingen		9.457		- 6.832	- 9.158	- 839	- 7.372
Uitgaven:		32.910	0	- 2.198	- 8.696	- 3.212	18.804
<i>Waarvan juridisch verplicht:</i>		91%					
16.01	OV en Spoor	32.910	0	- 2.198	- 8.696	- 3.212	18.804
16.01.01	Opdrachten	5.973	0	2.071	- 2.314	- 1.268	4.462
	– ERTMS	0	0	47	0	0	47
	– Overige opdrachten	5.973	0	2.024	- 2.314	- 1.268	4.415
16.01.02	Subsidies	23.562	0	- 4.141	- 6.444	- 1.924	11.053
	– GSM-R	20.283	0	- 8.999	- 7.674	- 38	3.572
	– Bodemsanering NS percelen	0	0	0	0	0	0
	– Overige subsidies	3.279	0	4.858	1.230	- 1.886	7.481
16.01.03	Bijdrage aan agentschappen	1.022	0	- 128	18	0	912
	– waarvan bijdrage aan KNMI	0	0	44	0	0	44
	– waarvan bijdrage aan RWS	1.022	0	- 172	18	0	868
16.01.04	Bijdrage aan medeoverheden	2.253	0	0	44	0	2.297
	– CLU Betuweroute en HSL	2.253	0	0	44	0	2.297
16.01.05	Bijdragen aan internationale organisaties	100	0	0	0	- 20	80
Ontvangsten		0	0	2.702	659	136	3.497

16.01 OV en Spoor

Opdrachten

De lagere uitgaven zijn het gevolg van de vorming van het nieuwe kabinet en daaruit voortvloeiend nieuw beleid. Hierdoor is in de loop van 2017 terughoudend omgegaan met het verstrekken van (nieuwe) opdrachten en zijn ook diverse opdrachten vertraagd. Het betreft vooral verschillende opdrachtbudgetten binnen Openbaar Vervoer en Spoor en Unit Strategie.

Subsidies

De lagere uitgaven bij subsidies worden veroorzaakt doordat aanzienlijk minder gebruik is gemaakt van de subsidieregeling Derde Spoor Duitsland (waarbij vervoerders compensatie mogen aanvragen bij ProRail als ze vanwege werkzaamheden aan het Derde spoor in Duitsland omgeleid moeten worden via andere grensovergangen), als gevolg van minder werkzaamheden dan voorzien. De niet uitgeputte middelen worden middels artikel 26 teruggeboekt naar het Infrastructuurfonds.

Artikel 17 Luchtvaart

Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2017 (Bedragen x € 1.000)

17 Luchtvaart	Stand ontwerpbe- groting	Mutaties via NvW en amendement	Mutaties 1° supplettoire begroting	Mutaties 2° supplettoire begroting	Mutaties Slotwet	Realisatie 2017
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)=(1+2+3+4+5)
Verplichtingen	11.956		- 2.923	10.285	- 6.835	12.483
Uitgaven:	14.049	0	- 31	4.656	- 3.692	14.982
<i>Waarvan juridisch verplicht:</i>	1					
17.01 Luchtvaart	14.049	0	- 31	4.656	- 3.692	14.982
17.01.01 Opdrachten	8.739	0	- 823	2.615	- 3.344	7.187
- Opdrachten GIS	3.487	0	- 37	1.390	- 3.074	1.766
- Overige opdrachten	5.252	0	- 786	1.225	- 270	5.421
17.01.02 Subsidies	3.664	0	755	2.039	- 93	6.365
17.01.03 Bijdrage aan agentschappen	69	0	37	2	0	108
- waarvan bijdrage aan RWS (Caribisch Nederland)	0	0	0	0	0	0
- waarvan bijdrage aan RWS	49	0	37	2	0	88
- waarvan bijdrage aan KNMI	20	0	0	0	0	20
17.01.05 Bijdrage aan internationale organisa- ties	1.477	0	0	0	- 230	1.247
17.01.06 Bijdrage aan ZBO's en RWT's	100	0	0	0	- 25	75
- LVNL	100	0	0	0	- 25	75
Ontvangsten	325	0	833	135	- 56	1.237

Verplichtingen

De lagere verplichtingen worden met name veroorzaakt door lagere aangegane verplichtingen voor de behandeling en uitbetaling van schadeclaims Schiphol (€ 4,8 miljoen) en lagere aangegane verplichtingen voor klachtafhandeling- in het kader van Geluidsisolatie Schiphol (GIS) (€ 0,5 miljoen). Daarnaast zijn o.a. een geplande aankoop van een pand in het kader van veiligheidssloopzones niet doorgestaan (€ 0,6 miljoen) en is de contributie aan het International Civil Aviation Organization (ICAO) lager uitgevallen dan geraamd (€ 0,3 miljoen).

17.01 Luchtvaart

Opdrachten

De lagere uitgaven worden voornamelijk veroorzaakt doordat minder woningen in de veiligheidssloopzone zijn aangekocht dan geraamd (€ 2,7 miljoen). Daarnaast zijn er lagere uitgaven voor de behandeling en uitbetaling van schadeclaims Schiphol (€ 0,3 miljoen).

Artikel 18 Scheepvaart en Havens

Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2017 (Bedragen x € 1.000)

18	Scheepvaart en Havens	Stand ontwerpbe-groting	Mutaties via NvW en amendement	Mutaties 1 ^e suppletoire begroting	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Mutaties Slotwet	Realisatie 2017
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)=(1+2+3+4+5)
Verplichtingen		11.665		23.471	7.269	- 11.580	30.825
Uitgaven:		27.752	0	3.611	- 247	- 1.707	29.409
<i>Waarvan juridisch verplicht:</i>		97%					
18.01 Scheepvaart en havens		27.752	0	3.611	- 247	- 1.707	29.409
18.01.01 Opdrachten		16.908	0	3.202	- 511	- 1.392	18.207
– Topsector logistiek		15.323	0	2.830	- 1.340	- 3	16.810
– Caribisch Nederland		0	0	100	1.310	- 1.269	141
– Overige opdrachten		1.585	0	272	- 481	- 120	1.256
18.01.02 Subsidies		8.225	0	711	- 314	- 117	8.505
– Topsector logistiek		7.775	0	75	0	- 75	7.775
– Overige subsidies		450	0	636	- 314	- 42	730
18.01.03 Bijdrage aan agentschappen		1.441	0	- 327	23	0	1.137
– waarvan bijdrage aan RWS		1.441	0	- 327	23	0	1.137
18.01.05 Bijdragen aan internationale organisaties		1.178	0	25	555	- 198	1.560
Ontvangsten		0	0	700	69	25	794

Verplichtingen

De lagere verplichtingenrealisatie is met name het gevolg van de latere gunning van de opdracht tot pier herstel Bonaire en van het feit dat voorziene publicatie van de subsidieregeling topsector logistiek niet in 2017 is gerealiseerd.

18.01 Scheepvaart en havens

Opdrachten

De lagere kasrealisatie komt voornamelijk door het temporiseren van reguliere opdrachten ten behoeve van de noodhulp aan het Caribisch gebied als gevolg van orkaan Irma. De gemaakte uitgaven in 2017 voor genoemde noodhulp zijn uiteindelijk gedekt uit het gevormde Noodfonds Caribisch Nederland van Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Artikel 19 Klimaat

Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2017 (Bedragen x € 1.000)

19	Klimaat	Stand ontwerpbe-groting	Mutaties via NvW en amendement	Mutaties 1 ^e suppletoire begroting	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Mutaties Slotwet	Realisatie 2017
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)=(1+2+3+4+5)
Verplichtingen		60.195		14.652	4.289	- 130.138	- 51.002
Uitgaven:		61.434	0	17.526	- 4.932	- 3.553	70.475
<i>Waarvan juridisch verplicht:</i>		80%					
19.01 Tegengaan klimaatverandering		13.244	0	12.167	- 7.162	- 573	17.676

19	Klimaat	Stand ontwerpbe-groting	Mutaties via NvW en amendement	Mutaties 1 ^e suppletoire begroting	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Mutaties Slotwet	Realisatie 2017
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)=(1+2+3+4+5)
19.01.01	Opdrachten	2.506	0	9.762	- 8.325	- 542	3.401
19.01.02	Subsidies	0	0	1.987	657	- 31	2.613
19.01.03	Bijdrage aan agentschappen	10.738	0	418	506	0	11.662
	- Waarvan bijdrage aan KNMI	398	0	- 40	66	0	424
	- Waarvan bijdrage aan Nea	6.934	0	818	375	0	8.127
	- Waarvan bijdrage aan RWS	3.406	0	- 360	65	0	3.111
19.02	Internationaal beleid, coördinatie en samenwerking	48.190	0	5.359	- 192.133	- 2.980	52.799
19.02.01	Opdrachten	7.643	0	- 1.679	- 2.125	- 1.191	2.648
	- Uitvoering CDM	0	0	0	0	47	47
	- RIVM	0	0	0	0	0	0
	- Interreg	322	0	0	- 260	- 62	0
	- Overige opdrachten	7.321	0	- 1.679	- 1.865	- 1.176	2.601
19.02.02	Subsidies	1.533	0	- 235	- 63.336	- 46	650
	- Interreg	1.533	0	- 235	- 63.336	- 46	650
	- Overige subsidies	0	0	0	- 63.336	0	0
19.02.03	Bijdrage aan agentschappen	36.695	0	4.873	- 63.336	18	46.008
	- waarvan bijdrage aan RIVM	29.308	0	2.374	- 63.336	20	34.755
	- waarvan bijdrage aan RVO	7.008	0	2.619	- 63.336	- 2	11.003
	- waarvan bijdrage aan RWS	379	0	- 120	- 63.336	0	250
19.02.05	Bijdrage aan internationale organisaties	2.319	0	2.400	- 63.336	- 1.761	3.493
	Ontvangsten	226.500	0	3.900	- 63.336	31.733	198.797

Verplichtingen

In 2017 zijn de raamovereenkomsten met de internationale CDM-uitvoeringsorganisaties financieel afgewikkeld. De resterende verplichtingen van € 127 miljoen zijn afgeboekt.

19.02 Internationaal beleid, coördinatie en samenwerking

Opdrachten

Dit betreft met name lagere uitgaven in het kader van HGIS omdat in 2017 minder opdrachten zijn verstrekt dan aanvankelijk voorzien en op de wel verstrekte opdrachten zijn minder facturen ontvangen dan geraamd waardoor budget pas volgend jaar nodig is.

Bijdragen aan internationale organisaties

Dit betreft met name de lagere realisatie m.b.t. de Wereldbank gelden. In 2017 is besloten om de herbesteding van de via de Wereldbank terugontvangen vrijgevallen CDM-middelen van € 1,5 miljoen later te laten plaatsvinden. Daarnaast zijn enkele bedragen lager uitgevallen dan geraamd, en konden in 2017 geplande betalingen deels niet worden gedaan in 2017 en zijn daarom doorgeschoven naar 2018.

Ontvangsten

De hogere ontvangsten zijn hoofdzakelijk veroorzaakt doordat de veilingopbrengsten in het kader van het Emission Trade System (ETS) ruim € 30 miljoen hoger zijn uitgevallen dan de vastgestelde raming.

Artikel 20 Lucht en geluid

Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2017 (Bedragen x € 1.000)

20	Lucht en Geluid	Stand ontwerpbe- groting	Mutaties via NvW en amendement	Mutaties 1° suppletioire begroting	Mutaties 2° suppletioire begroting	Mutaties Slotwet	Realisatie 2017
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)=(1+2+3+4+5)
Verplichtingen		32.977		- 12.074	5.408	- 26.294	17
Uitgaven:		30.402	0	- 11.899	1.814	246	20.563
<i>Waarvan juridisch verplicht:</i>		93%					
20.01 Luchtkwaliteit en tegengaan geluidshinder		30.402	0	- 11.899	1.814	246	20.563
20.01.01 Opdrachten		5.013	0	59	1.152	283	6.507
– Verkeersemisies		1.035	0	746	305	360	2.446
– Geluid- en luchtsanering		3.978	0	- 1.031	- 135	913	3.725
– Overige opdrachten		0	0	344	982	- 990	336
20.01.02 Subsidies		1.004	0	- 1.000	0	- 4	0
– Euro 6 en Euro-VI		0	0	0	0	0	0
– Verkeersemisies		1.004	0	- 1.000	0	- 4	0
20.01.03 Bijdrage aan agentschappen		1.419	0	267	36	0	1.722
– waarvan bijdrage aan RWS		1.419	0	267	36	0	1.722
20.01.04 Bijdrage aan medeoverheden		22.020	0	- 11.400	626	- 33	11.213
– NSL		385	0	0	- 352	- 33	0
– Wegverkeerlawaaai		21.635	0	- 11.400	978	0	11.213
– Overige bijdrage medeoverheden		0	0	0	0	0	0
20.01.07 Bekostiging		946	0	175	0	0	1.121
Ontvangsten		0	0	0	0	179	179

Verplichtingen

De lagere verplichtingenrealisatie wordt met name veroorzaakt door een afboeking vanwege de lagere realisatie op de subsidie Geluidssanering.

Artikel 21 Duurzaamheid

Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2017 (Bedragen x € 1.000)

21	Duurzaamheid	Stand ontwerpbe- groting	Mutaties via NvW en amendement	Mutaties 1° suppletioire begroting	Mutaties 2° suppletioire begroting	Mutaties Slotwet	Realisatie 2017
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)=(1+2+3+4+5)
Verplichtingen		18.871		4.031	540	- 28.188	- 4.746
Uitgaven:		20.900	0	1.649	- 232	- 576	21.741
<i>Waarvan juridisch verplicht:</i>		89%					
21.04 Duurzaamheidsinstrumentarium		1.594	0	1.576	- 2.051	- 501	618
21.04.01 Opdrachten		1.394	0	1.776	- 2.051	- 501	618
21.04.03 Bijdrage aan agentschappen		200	0	- 200	0	0	0

21	Duurzaamheid	Stand ontwerpbe-groting	Mutaties via NvW en amendement	Mutaties 1 ^o supplettoire begroting	Mutaties 2 ^o supplettoire begroting	Mutaties Slotwet	Realisatie 2017
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)=(1+2+3+4+5)
	– waarvan bijdrage aan RWS	200	0	– 200	0	0	0
21.05	Duurzame Productketens	16.184	0	1.866	2.302	93	20.445
21.05.01	Opdrachten	8.733	0	835	1.021	– 161	10.724
	– Uitvoering Duurzame productketens	7.182	0	– 3.290	470	1.492	5.854
	– Caribisch Nederland afvalbeheer	1.551	0	1.551	0	– 1.653	1.449
	– Overige opdrachten	0	0	2.574	551	296	3.421
21.05.02	Subsidies	621	0	822	1.140	– 42	2.541
21.05.03	Bijdrage aan agentschappen	6.830	0	209	141	0	7.180
	– waarvan bijdrage aan RWS	6.830	0	209	141	0	7.180
21.06	Natuurlijk kapitaal	3.122	0	– 1.793	– 483	– 168	678
21.06.01	Opdrachten	1.460	0	– 319	– 295	– 168	678
21.06.02	Subsidies	287	0	– 99	– 188	0	0
21.06.03	Bijdrage aan agentschappen	1.375	0	– 1.375	0	0	0
	– waarvan bijdrage aan RWS	1.375	0	– 1.375	0	0	0
	Ontvangsten	0	0	0	591	27	618

Verplichtingen

De openstaande subsidieverplichting inzake verpakings- en zwerfafval met Stichting Afvalfonds is afgewikkeld en afgeboekt. Daarnaast was een aantal activiteiten nog niet gereed genoeg om tot opdrachtverlening te komen.

Artikel 22 Omgevingsveiligheid en Milieurisico's

Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2017 (Bedragen x € 1.000)

22	Omgevingsveiligheid en milieurisico's	Stand ontwerpbe-groting	Mutaties via NvW en amendement	Mutaties 1 ^o supplettoire begroting	Mutaties 2 ^o supplettoire begroting	Mutaties Slotwet	Realisatie 2017
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)=(1+2+3+4+5)
	Verplichtingen	33.108		– 2.881	14.680	– 6.681	38.226
	Uitgaven:	33.780	0	9.587	4.189	– 2.126	45.430
	<i>Waarvan juridisch verplicht:</i>	92%					
22.01	Veiligheid chemische stoffen	5.853	0	2.373	– 573	– 1.786	5.867
22.01.01	Opdrachten	3.312	0	1.289	– 614	– 603	3.384
22.01.02	Subsidies	600	0	1.120	0	– 1.183	537
	– NANoREG	425	910	910	0	– 1.284	51
	– Overige subsidies	175	210	210	0	101	486
22.01.03	Bijdrage aan agentschappen	1.941	0	– 36	41	0	1.946
	– waarvan bijdrage aan RWS	1.941	0	– 36	41	0	1.946
22.01.05	Bijdragen aan internationale organisa-ties	0	0	0	0	0	0
22.02	Veiligheid biotechnologie	3.070	0	0	– 170	52	2.952
22.02.01	Opdrachten	3.070	0	0	– 170	52	2.952
22.02.05	Bijdragen aan internationale organisa-ties	0	0	0	0	0	0
22.03	Veiligheid bedrijven en transport	24.857	0	7.214	4.932	– 392	36.611
22.03.01	Opdrachten	4.377	0	– 1.004	878	– 446	3.805

22	Omgevingsveiligheid en milieurisico's	Stand ontwerpbe-groting	Mutaties via NvW en amendement	Mutaties 1 ^e suppletoire begroting	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Mutaties Slotwet	Realisatie 2017
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)=(1+2+3+4+5)
	– Omgevingsveiligheid	389	0	– 535	– 49	1.500	1.305
	– Overige opdrachten	3.988	0	– 469	927	– 1.946	2.500
22.03.02	Subsidies	14.768	0	9.028	3.414	88	27.298
	– Asbest en safety deals	12.278	0	9.009	3.714	1.271	26.272
	– Overige subsidies	2.490	0	19	– 300	– 1.183	1.026
22.03.03	Bijdrage aan agentschappen	2.666	0	– 810	40	0	1.896
	– waarvan bijdrage aan RWS	2.666	0	– 810	40	0	1.896
22.03.04	Bijdragen aan medeoverheden	0	0	0	0	0	0
	– Bijdragen asbestsanering	0	0	0	0	0	0
	– Bijdragen programma Externe Veiligheid	0	0	0	0	0	0
	– Overige bijdragen aan medeoverheden	0	0	0	0	0	0
22.03.05	Bijdragen aan internationale organisaties	0	0	0	0	0	0
22.03.09	Inkomensoverdracht	3.046	0	0	600	– 34	3.612
	Ontvangsten	675	0	1.757	660	– 2.366	726

Verplichtingen

De onderuitputting van het verplichtingenbudget wordt met name veroorzaakt doordat het in 2017 gepubliceerde budget voor de subsidieregeling Verwijderen Asbestdaken 2018 (dat ten laste van het verplichtingenbudget 2017 is geboekt) € 12,5 miljoen is i.p.v. het geraamde budget van € 15 miljoen. Omdat het budget lager is uitgevallen, zijn er minder verplichtingen aangegaan. Daarnaast heeft publicatie van de subsidieregeling versterken omgevingsveiligheid chemische sector voor 2018 niet in 2017 plaatsgevonden, maar begin 2018 (€ 2 miljoen). De resterende € 1 miljoen budget onderuitputting is vrijgevallen, omdat dit niet is aangewend voor het aangaan van nieuwe opdrachten.

22.01 Veiligheid chemische stoffen

Subsidies

Voor de uitvoering van de EU-programma's Prosafe en NaNoReg ontvangt het Ministerie van IenM een bijdrage van de Europese Commissie. Met deze bijdrage worden de kosten die het RIVM maakt voor de uitvoering van beide programma's gefinancierd. De bijdrage is in 2017 geraamd voor € 2,1 miljoen. De Europese Commissie keert de bijdrage echter niet meer in 2017, maar pas in 2018 uit. Hierdoor vindt de uitbetaling aan het RIVM volgend jaar plaats.

22.03 Veiligheid bedrijven en transport

Opdrachten

De realisatiestand aan de uitgaven kant heeft met name betrekking op opdrachten aan de RVO. De RVO verstrekt de regeling voor omgevingsveiligheid chemische sector. Hiervoor zijn minder subsidies toegekend en uitgekeerd dan aan het begin van het jaar was verwacht (€ 1,5 miljoen).

Subsidies

Eind 2017 het budget voor de subsidieregeling Verwijderen Asbestdaken met € 1,2 miljoen verhoogd. De verhoging kon vanuit de lagere uitgaven subsidieregeling versterken omgevingsveiligheid chemische sector worden gecompenseerd.

Ontvangsten

De lagere ontvangsten worden met name veroorzaakt door vertraging van de afrekening van de projecten NaNoREG en Prosafe vanuit de Europese Commissie. De afrekening zal plaatsvinden in 2018 in plaats van 2017.

Artikel 23 Meteorologie, seismologie en aardobservatie

Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2017 (Bedragen x € 1.000)

23	Meteorologie, seismologie en aardobservatie	Stand ontwerpbe-groting	Mutaties via NvW en amendement	Mutaties 1 ^e suppletoire begroting	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Mutaties Slotwet	Realisatie 2017
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)=(1+2+3+4+5)
Verplichtingen		42.586		- 64	3.806	- 3.240	43.088
Uitgaven:		41.719	0	- 137	2.446	- 69	43.959
<i>Waarvan juridisch verplicht:</i>		100%					
23.01 Meteorologie en seismologie		24.690	0	- 137	2.242	- 69	26.726
23.01.03 Bijdrage aan het agentschap KNMI		23.823	0	- 210	2.242	0	25.855
– Meteorologie		23.389	0	- 210	2.015	0	25.194
– Seismologie		434	0	0	227	0	661
23.01.05 Bijdrage aan internationale organisaties		867	0	73	0	- 69	871
– Contributie WMO (HGIS)		867	0	73	0	- 69	871
23.02 Aardobservatie		17.029	0	0	204	0	17.233
23.02.03 Bijdrage aan het agentschap KNMI		17.029	0	0	204	0	17.233
– Aardobservatie		17.029	0	0	204	0	17.233
Ontvangsten		0	0	0	0	0	0

Verplichtingen

De hogere verplichtingen worden veroorzaakt door een technische correctie waarmee kas en verplichtingen weer in evenwicht worden gebracht. Het verschil is ontstaan doordat er bij de Najaarsnota abusievelijk een te hoog verplichtingenbedrag is toegekend. Dit wordt nu gecorrigeerd.

Artikel 24 Handhaving en toezicht

24	Handhaving en toezicht	Stand ontwerpbe-groting	Mutaties via NvW en amendement	Mutaties 1 ^e suppletoire begroting	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Mutaties Slotwet	Realisatie 2017
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)=(1+2+3+4+5)
Verplichtingen		109.561		- 4.912	2.110	0	106.759
Uitgaven:		109.561	0	- 4.912	2.110	0	106.759
<i>Waarvan juridisch verplicht:</i>		100%					
24.01 Handhaving en toezicht		109.561	0	- 4.912	2.110	0	106.759

24	Handhaving en toezicht	Stand ontwerpbe-groting	Mutaties via NvW en amendement	Mutaties 1 ^e suppletoire begroting	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Mutaties Slotwet	Realisatie 2017
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)=(1+2+3+4+5)
24.01.03	Bijdrage aan het agentschap ILT	109.561	0	- 4.912	2.110	0	106.759
	- Afval, industrie en bedrijven	24.549	0	- 1.224	421	0	23.746
	- Rail en wegvervoer	24.765	0	- 1.239	774	0	24.300
	- Scheepvaart	21.089	0	- 1.026	108	0	20.171
	- Luchtvaart	17.352	0	- 852	353	0	16.853
	- Water, producten en stoffen	21.806	0	- 571	454	0	21.689
	Ontvangsten	0	0	0	0	0	0

De wijzigingen bij Slotwet binnen dit artikel zijn kleiner dan de gehanteerde norm en worden daarom niet uiteengezet (zie de leeswijzer).

Artikel 25 Brede doeluitkering

Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2017 (Bedragen x € 1.000)

25	Brede doeluitkering	Stand ontwerpbe-groting	Mutaties via NvW en amendement	Mutaties 1 ^e suppletoire begroting	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Mutaties Slotwet	Realisatie 2017
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)=(1+2+3+4+5)
	Verplichtingen	866.780		- 6.299	18.364	47.538	926.383
	Uitgaven:	888.311	0	26.738	15.228	0	930.277
	<i>Waarvan juridisch verplicht:</i>	<i>100%</i>					
25.01	Brede doeluitkering	888.311	0	26.738	15.228	0	930.277
	Ontvangsten	0	0	0	0	0	0

Verplichtingen

De hogere verplichtingen worden voornamelijk veroorzaakt door een verplichting van € 26,4 miljoen die is aangegaan om de bijdrage aan BDU regio's te kunnen verstrekken in 2017 t.b.v. het programma Beter Benutten. De dekking is voorzien op het Infrastructuurfonds vanuit artikel 12. Teneinde de bijdrage BDU voor 2018 op prijspeil 2017 te kunnen verplichten is verplichtingen- ruimte naar voren gehaald ter hoogte van € 6,9 miljoen.³

Daarnaast bleek bij het vastleggen van de verplichting voor 2018, in 2017 reeds verplichtingen voor de beschikking van 2017 te zijn vastgelegd van € 14,2 miljoen.⁴

³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2017/12/14/voornaamste-budgettaire-mutaties-van-het-ministerie-van-infrastructuur-en-milieu-sinds-de-tweede-suppletoire-begroting-2017>

⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/regering/bewindspersonen/cora-van-nieuwenhuizen/documenten/kamerstukken/2018/02/28/voornaamste-budgettaire-mutaties-begrotingen-infrastructuur-en-waterstaat-sinds-de-tweede-suppletoire-begroting-2017>

Artikel 26 Bijdrage investeringsfondsen

Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2017 (Bedragen x € 1.000)

26	Bijdrage investeringsfondsen	Stand ontwerpbe-groting	Mutaties via NvW en amendement	Mutaties 1 ^e suppletoire begroting	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Mutaties Slotwet	Realisatie 2017
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)=(1+2+3+4+5)
Verplichtingen		6.168.329		- 485.970	- 438.147	15.629	5.259.841
Uitgaven:		6.168.329	0	- 485.970	- 427.221	4.703	5.259.841
26.01	Bijdrage aan het Infrastructuurfonds	5.450.478	0	- 417.251	- 433.108	4.703	4.604.822
26.02	Bijdrage aan het Deltafonds	717.851	0	- 68.719	5.887	0	655.019
	Ontvangsten	0	0	0	0	0	0

Verplichtingen

Bij Slotwet is een verplichtingencorrectie doorgevoerd, omdat artikel 26 een administratief begrotingstechnisch artikel is waarbij de en kas en verplichtingen aan elkaar gelijk behoren te zijn. Het betreft hier de bijdrage vanuit de beleidsbegroting van Hoofdstuk XII aan het Infrastructuurfonds ten behoeve van uitgaven die op het fonds worden verantwoord.

2.3 De niet-beleidsartikelen

Artikel 97 Algemeen departement

Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2017 (Bedragen x € 1.000)

97	Algemeen departement	Stand ontwerpbe-groting	Mutaties via NvW en amendement	Mutaties 1 ^e suppletoire begroting	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Mutaties Slotwet	Realisatie 2017
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)=(1+2+3+4+5)
Verplichtingen		43.309		101.008	4.725	- 17.259	131.783
Uitgaven:		50.480	0	98.105	- 30.897	- 2.766	114.922
97.01	IenM-brede programmamiddelen	50.480	0	98.105	- 30.897	- 2.766	114.922
97.01.01	Opdrachten	22.618	0	95.594			
	- Onderzoeken ANVS	3.696	0	- 79	72	- 2.185	84.406
	- Overige opdrachten	18.922	0	95.673	- 31.693	- 2.763	4.267
97.01.02	Subsidies	1.430	0	0			
					392	- 481	1.341
97.01.03	Bijdrage aan agentschappen	21.205	0	2.511			
	- waarvan bijdrage aan KNMI	213	0	2.370	0	0	24.048
	- waarvan bijdrage aan ILT	12.188	0	0	224	0	2.583
	- waarvan bijdrage aan RWS	2.422	0	141	62	0	12.412
	- waarvan bijdrage aan RIVM	6.382	0	0	46	0	2.625
97.01.06	Bijdrage aan ZBO en RWT	5.227	0	0			
					0	- 100	5.127
	- StAB	5.227	0	0	0	- 100	5.127
	Ontvangsten	2.189	0	0	- 893	- 960	336

Verplichtingen

In de brief (Kamerstukken II 2015-2016 33 400, nr. 79) van 8 juli 2016 is de Tweede Kamer geïnformeerd over de aanschaf van een vervangend Regeringsvliegtuig. Bij Voorjaarsnota 2017 is € 90 miljoen toegevoegd

aan de begroting van lenM voor de vervanging van het Regeringsvliegtuig in 2017. Het koopcontract voor de levering van het nieuwe regeringsvliegtuig is getekend en het oude regeringsvliegtuig is verkocht. Een deel van de betaling vindt niet meer in 2017 plaats waardoor deze middelen doorschuiven naar volgend jaar.

97.01 lenM -brede programmamiddelen

Overige opdrachten

Voor de vervanging van het Regeringsvliegtuig is in 2017 minder uitgegeven dan geraamd. Dit omdat een deel van de betalingen pas in 2018 en 2019 plaats vindt.

Ontvangsten

De ontvangsten zijn lager dan geraamd. Als gevolg van het uitfaseren van het oude Regeringsvliegtuig zijn er minder vluchten doorbelast aan andere departementen en zijn daarmee de ontvangsten lager. Daarnaast was sprake van diverse vertragingen bij projecten en uitgestelde facturering waardoor verrekening niet in 2017 heeft plaatsgevonden.

Artikel 98 Apparaat van het kerndepartement

Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2017 (Bedragen x € 1.000)

98	Apparaatsuitgaven kerndepartement	Stand ontwerpbe-groting	Mutaties via NvW en amendement	Mutaties 1° suppletioire begroting	Mutaties 2° suppletioire begroting	Mutaties Slotwet	Realisatie 2017
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)=(1+2+3+4+5)
Verplichtingen		317.847		21.945	- 2.519	34.217	371.490
Uitgaven:		321.827	0	24.596	- 2.723	- 9.283	334.417
98.01	Personele uitgaven	218.900	0	10.284	5.212	- 6.226	228.170
	- waarvan eigen personeel	192.144	0	3.385	3.418	- 458	198.489
	- waarvan externe inhuur	17.418	0	7.058	2.665	- 5.288	21.853
	- waarvan overige personele uitgaven	9.338	0	- 159	- 871	- 480	7.828
98.02	Materiele uitgaven	102.927	0	14.312	- 7.935	- 3.057	106.247
	- waarvan ICT	19.845	0	5.283	- 2.807	- 504	21.817
	- waarvan bijdrage aan SSO's	54.937	0	5.381	3.256	2.981	66.555
	- waarvan overige materiële uitgaven	28.145	0	3.648	- 8.384	- 5.534	17.875
	Ontvangsten	3.530	0	14.202	650	- 158	18.224

Verplichtingen

De hogere verplichtingenrealisatie betreft voornamelijk aangegane opdrachten waarvan de kaseffecten in 2018 en later zijn, o.a. de verlenging van het contract met ATOS voor het beheer van SAP, de Hosting van het Omgevingsloket Online, het systeem voor Elektronisch bestellen en factureren en RSSO ICT. Daarnaast betreft het verplichtingen, aangegaan voor Batenlasten diensten waarvan de ontvangsten/ verrekening niet meer in 2017 zijn gerealiseerd. Hierdoor moeten de verplichtingen die hiermee samenhangen ten laste van artikel 98 worden gebracht. Tot slot gaat het om aangegane inhuurcontracten met kaseffecten in latere jaren. In de brieven naar de Kamer zijn de verplichtingen-schuiven op dit artikel nader toegelicht (Kamerstukken II 2017-2018 34 775, nr. 64 en 72).

98.01 Personele uitgaven

De lagere uitgaven voor externe inhuur worden voornamelijk verklaard doordat begrootte kosten inhuur externen uiteindelijk door middel van investering zijn gerealiseerd. Daarnaast zijn de uitgaven voor inhuur lager dan voorzien als gevolg van vertraging bij de (verrekening van) contracten en betaling van facturen, voornamelijk met betrekking tot de projecten Beter Benutten, OVS en Eenvoudig Beter. Voor overige personele uitgaven zijn door verzekeringsmaatschappijen minder kosten in rekening gebracht dan voorzien.

98.02 Materiële uitgaven

De uitgaven voor ICT zijn lager dan begroot. Dit betreft voornamelijk overlopende factureringen en betaling van 2017 naar 2018. De hogere bijdrage aan rijksbrede SSO's wordt met name veroorzaakt door uitgaven, gedaan voor Baten-Lastendiensten van IenM waarvan de ontvangsten niet meer in 2017 zijn gerealiseerd en deze uitgaven ten laste van artikel 98 moeten worden verantwoord. Lagere uitgaven aan overige materiële kosten zijn het gevolg van opgelopen vertragingen bij diverse projecten o.a de kosten voor aanpassingen aan het pand aan de Rijnstraat worden naar verwachting in 2018 verrekend. Het deel met betrekking tot ERTMS dat niet is uitgegeven wordt teruggeboekt naar het Infrastructuurfonds.

Artikel 99 Nominaal en onvoorzien

Budgettaire gevolgen van beleid: Slotwet 2017 (Bedragen x € 1.000)

99	Nominaal en onvoorzien	Stand ontwerpbe-groting	Mutaties via NvW en amendement	Mutaties 1 ^e suppletoire begroting	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Mutaties Slotwet	Realisatie 2017
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)=(3+4+5)
	Verplichtingen	21	0	136.801	- 108.772	- 28.050	0
	Uitgaven:	21	0	136.801	- 108.772	- 28.050	0
	Nominaal en onvoorzien	21	0	136.801	- 108.772	0	0
	Ontvangsten	0	0	0	0	0	0

Verplichtingen

Bij de augustusbesluitvorming is besloten tot een reservering voor de complexe sanering van het Zeeuwse industrieterrein Thermphos van € 27,7 miljoen op de begroting Hoofdstuk XII in het jaar 2017 (TK 29 826 nr. 90). Deze reservering is bij Miljoenennota 2018 toegevoegd aan artikel 99 Nominaal en Onvoorzien. Uiteindelijk is deze reservering niet meer in 2017 tot uitputting gekomen.